

Liitteet

Liite 1. Maakuntien liittojen ilmastoasiakirjat ja niissä esitetyt tavoitteet.

Tässä liitteessä avataan pääraportin taulukossa 1 (kts. s. 9) esitettyjen maakuntien liittojen ilmastoasiakirjojen sisältöä.

Etelä-Karjalan liiton maakuntaohjelmassa vuosille 2018–2021 ilmastonmuutos tai ilmastotoimet eivät ole erityisen suuressa roolissa. Ohjelmassa yksi liiton kärkivalinnoista on ”kestävä ja vastuullinen eKarjala”, jonka yhtenä tavoitteena on vahvistaa maakunnan asemaa energia- ja ympäristöosaamisen ajurina. Varsinaisia päästövähennystavoitteita ohjelmassa ei esitetä, mutta maakunnan kehittämistavoitteena mainitaan muun muassa energiatehokkaiden ratkaisujen hyödyntämisen lisääminen yrityksissä, julkisissa tiloissa ja kodeissa, pk-yritysten ympäristöosaamisen lisääminen materiaali- ja energiatehokkuudessa ja puhtaissa teknologioissa sekä resurssiviisauden tiekartan luominen maakunnalle. Tavoitteiden indikaattoreina seurataan asukaskohtaisia kasvihuonepäästöjä, yhdyskuntajätteen hyödyntämisosuutta sekä uusiutuvien energialähteiden osuutta (pl. liikenne). (Etelä-Karjalan liitto 2017a, 18–19.) Maakuntaohjelman ympäristöselostuksessa ilmastonmuutoksen torjunta huomioidaan kiertotalouden kehittämisellä, jätteen syntymisen vähentämisellä ja sen hyödyntämisasteen parantamisella, biopohjaisten tuotteiden kasvupotentiaalilla, yksityisautoilun vähentämisellä, lähiruoan lisäämisellä, vähähiilisten työpaikkojen luomisella sekä uusien innovaatioiden ja teknologian kehittämisellä (Etelä-Karjalan liitto 2017b, 11–12). Lisäksi Etelä-Karjalan liitossa on vuonna 2012 toteutettu taustaselvitys maakunnan ilmasto- ja energia-asioista ja sen liitteenä toimenpide-ehdotuksia suunnittelun tueksi (Etelä-Karjalan liitto 2012).

Etelä-Pohjanmaan liiton energia- ja ilmastostrategiassa esitellään sektorikohtaisia toimenpiteitä, joilla pyritään maakunnan energiaomavaraisuuden lisäämiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen. Päättävänä on osallistua ilmastonmuutoksen torjuntaan ja vähentää maakunnan kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä vuoden 2010 päästötasosta. Toimenpiteet kohdistuvat sektoreittain energiantuotantoon; maankäyttöön, asumiseen, liikenteeseen ja jätehuoltoon; ruokaketjuun ja metsätalouteen; innovatiivisiin (elinkeinoelämän) energia- ja ilmatoratkaisuihin sekä koulutukseen ja neuvontaan. Seurannan indikaattoreina käytetään sähkönkulutusta – ja tuotantoa, tuulivoiman ja vesivoiman osuutta maakunnassa tuotetusta sähköstä, puuenergian osuutta kaukolämmön polttoaineesta, maatalojen energiaohjelmaan liittyneiden maatalojen määrää, energiatehokkuussopimukseen ja energiaohjelmaan liittyneiden kuntien ja yritysten määrää, liikenteen määrää ja strategian tavoitteita toteuttavien hankkeiden määrä. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2014, 9, 23.)

Etelä-Savon liiton maakuntaohjelmassa kestävä biotalous -teeman alla tavoitellaan uusien kestävien toimintamallien luomista biotalouden edistämiseksi sekä uusiutuvan energiantuotannon edistämistä. Näiden positiivisena ympäristövaikutuksena mainitaan ohjelman ympäristöselosteessa hiilidioksidipäästöjen väheneminen sekä resurssi- ja energiatehokkuuden lisääminen. Myös hyvinvoivat ihmiset ja ympäristö -teeman alla listataan toimenpiteitä, joilla tavoitellaan kasvihuonepäästöjen vähenemistä ja energian ja materiaalien säästöä. Maakunta tavoittelee hiilidioksidipäästöjen vähentämistä 40 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030

mennessä ja 80 prosentilla vuoteen 2050 mennessä. (Etelä-Savon maakuntaliitto 2017, 40–47.) Lisäksi Etelä-Savon maakuntastrategiassa vuodelle 2030 tavoitellaan uusiutuvan energian käytön osuuden nostamista 49 prosentista 60 prosenttiin ja energiaomavaraisuuden kasvattamista 42 prosentista 60 prosenttiin (Etelä-Savon maakuntaliitto 2016).

Hämeen liitto näkee omassa HÄME-OHJELMA 2018+ -kokonaisuudessaan ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen tärkeäksi ja tavoittelee sitä muun muassa uusiutuvien ja päästöttömien energianmuotojen nostamisella (vähintään yli 50 prosenttia energian loppukulutuksesta 2020-luvulla), kiertotalouden käytäntöjen lisäämisellä ja alueyhdyskuntarakenteen kehittämällä (Hämeen liitto 2017, 42, 55).

Kainuun liitolla on vuonna 2011 julkaistu maakuntakohtainen ilmastostrategia, jossa tavoitellaan kasvihuonepäästöjen vähentämistä 25 prosenttia vuoden 2009 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Maakunnan pyrkimyksenä on olla kansallisesti merkittävä hiilinielu ja polttoainetta lukuun ottamatta nettoenergiaomavarainen vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteet ulottuvat sektoreittain energiantuotantoon ja -kulutukseen; julkisiin hankintoihin, yksityiseen kulutukseen ja jätehuoltoon; maankäyttöön, yhdyskuntarakenteeseen ja rakentamiseen; liikenteeseen ja tietoliikenteeseen; metsiin ja soihin; maatalouteen ja lähiruokaan; sosiaali- ja terveydenhuoltoon; kansalaisten ilmastovastuullisuuteen ja -kasvatukseen; elinkeinoihin; matkailuun; kivi- ja kaivannaisteollisuuteen sekä ICT- ja elektroniikka-alaan. Tavoitteisiin pääsyn seuraintindikaattoreiksi on valittu kasvihuonepäästöt sektoreittain ja asukasta kohden, paikallisen uusiutuvan energian osuus kokonaiskulutuksesta ja metsien hiilinielu, joita seurataan vuosittain. (Kainuun maakunta - kuntayhtymä 2011.)

Keski-Pohjanmaan liiton maakuntaohjelmassa vähähiilisyys, energiatehokkuus ja ilmastovastuullisuus ovat kirjattu osaksi ohjelmaa. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen ovat myös tarkastelussa maakuntaohjelman ympäristövaikutusten arvioinnissa ja kasvihuonepäästöt ovat yksi maakuntaohjelman seurattavista indikaattoreista. (Keski-Pohjanmaan liitto 2017.) Tämän lisäksi Keski-Pohjanmaan liitto on ollut laatimassa yhteistyössä muiden alueellisten toimijoiden kanssa Keski-Pohjanmaan ilmastostrategiaa, josta vetovastuu on ollut Kokkolan kaupungilla. Strategia tavoittelee maakunnan alueen toimijoiden ominaispäästöjen alentamista sekä EU:sta asetettujen ilmastotavoitteiden saavuttamista. (Kokkolan kaupungin ympäristöpalvelut 2011.)

Keski-Suomen liitolta löytyy maakuntakohtainen ilmasto-ohjelma vuoteen 2030. Ohjelmaan on kirjattu tavoite vähentää maakunnan kasvihuonepäästöjä 40 prosentilla vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Ohjelmaan on koottu maakunnan toimijoilta osallistavasti käytännöllisiä ilmastotekoesimerkkejä. Tavoitteiden saavuttamiseksi seurataan kasvihuonekaasupäästöjä, uusiutuvan energian kuntakatselmuksia, kunta-alan energiatehokkuussopimuksiin liittyneiden kuntien määrää sekä HINKU- ja FISU-verkostoisiin kuuluvien kuntien määrää. (Keski-Suomen liitto 2018.)

Kymenlaakson liitto tavoittelee kokonaisenergiankulutuksen vähentämistä, uusiutuvien energiamuotojen lisäämistä ja ilmastonmuutokseen varautumista vuonna 2011 hyväksytyssä energia- ja ilmastostrategiassaan. Strategiassa eritellään sektorikohtaisesti konkreettisia toimenpiteitä, joilla tavoitteisiin pyritään. (Kymenlaakson liitto 2011.) Maakunta valmistelelee vuoden 2019 aikana hiilineutraali Kymenlaakso 2040 -tiekarttaa, joka tulee valmistuessaan korvaamaan ilmasto- ja energiastrategian. Uuden tiekartan tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2040 mennessä.

Lapin liiton ilmastostrategiassa tavoitteiksi on kirjattu ilmastotiedon konkretisoituminen teoksi, luonnonvarojen kestävä käyttö, ilmastotietoinen kaavoitus, rakentaminen

ja liikenne, energian tuottaminen kasvihuonekaasuja selkeästi vähentäen sekä ilmastokoulutus ja neuvonta. Ilmastotavoitteet toimeenpannaan teollisuuden ja kaivosten; maa-, metsä-, poro-, kala- ja riistatalouden sekä matkailun toimialoilla, jolle kullekin eritellään tavoitteet, toimenpiteet sekä vastaavat tahot. Konkreettisia päästövähennystavoitteita strategiassa ei esitetä, mutta tavoitteet kytkeytyvät kansainvälisten ja kansallisten ilmastositoumusten tavoitteisiin. Strategiassa kiinnitetään erityistä huomiota alueen arktiseen ulottuvuuteen. Seurannan indikaattoreina toimivat kasvihuonekaasupäästöjen ja hiilijalanjäljen kehitys, kuntien ilmastotoimien määrät ja kattavuus, ilmastostrategian linjausten huomiointi maakunnan muissa strategioissa sekä ilmastomuutosten taloudelliset vaikutukset, esimerkkinä cleantech-yritysten liiketoiminta. (Lapin liitto 2011.)

Pirkanmaan liitto pyrkii energia- ja ilmastostrategiallaan vähentämään maakuntansa kasvihuonekaasuja 60 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2040 mennessä. Lisäksi tavoitteena on energiankulutuksen pienentäminen prosentilla vuodessa ajanjakson 2014 – 2040 aikana ja tuottaa vähintään puolet kulutetusta energiasta uusiutuvilla energialähteillä vuonna 2040. konkreettiset toimenpiteet jakautuvat strategiassa energiankulutukseen ja resurssitehokkuuteen; energian hankintaan ja tuotantoon; ilmastomuutosta hillitsevän teknologian kehitykseen ja liiketoimintamahdollisuuksiin sekä ilmastomuutokseen sopeutumiseen. (Pirkanmaan liitto 2014.)

Pohjanmaan liiton ilmastostrategia ulottuu vuoteen 2040 asti ja siinä tavoitellaan ilmastomuutoksen hillintää ja eri toimintojen sopeuttamista muuttuvaan ilmastoon. Toimenpiteinä luetellaan energiatehokkuuden lisääminen ja energiankäytön vähentäminen, älykkäitten sähköverkkojen kehittäminen, biopolttoaineet, kevytliikenteen edistäminen, yhdyskuntasuunnittelu, vähähiiliset innovaatiot, uusiokäytön lisääminen, hiilijalanjäljen huomioiminen hankinnoissa, teollisuus- ja rakennusjätteiden kierrättäminen, tiedonvaihto, ilmastokoulutus- ja kasvatusta, kasvanut lähiruuan osuus, palveluiden saavutettavuus, etätö ja lisääntynyt puun käyttö. Jokaiselle toimelle eritellään myös vastuutaho tai toteuttaja. (Pohjanmaan liitto 2016.)

Pohjois-Karjalan liiton ilmasto- ja energiaohjelmaan on kirjattu tavoite vähentää maakunnan kasvihuonekaasupäästöjä EU:n 20 prosentin tavoitetta enemmän. Ilmastomuutoksen käytännölliset hillintätoimet jaetaan energian tuotannon ja käytön, yhdyskuntarakenteen ja maankäytön aloille. Myös ilmastomuutoksen sopeutumistoimia eritellään. Ohjelma on hyvin konkreettinen ja esimerkiksi energian tuotannon, käytön ja viennin osalta annetaan määrälliset tavoitteet vuoteen 2020. Lisäksi ilmasto-ohjelman sosiaaliset, ympäristö-, taloudelliset ja muut vaikutukset on arvioitu. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2011.)

Pohjois-Pohjanmaan liiton ilmastostrategian tavoitteena on vähentää maakunnan kasvihuonepäästöjä 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä ja 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä. Strategian painoalat ovat kehittyneet alueellinen energiatalous, eko- ja energiatehokkaat alueet, sääilmiöiden vaikutusten hallinta, ekosysteemien toiminnan turvaaminen ja ympäristötietoisuus. Painoalat läpäisevät sektorikohtaisesti koko maakunnan toimijat. (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2010.)

Pohjois-Savon liiton maakuntaohjelmassa ilmastomuutos ei juurikaan ole esillä, toisin ohjelman ympäristöselostuksessa siihen kiinnitetään hieman enemmän huomiota (Pohjois-Savon liitto 2017). Sen sijaan maakunnan ilmastotavoitteisiin paneudutaan Etelä- ja Pohjois-Savon ELY-keskusten ja Etelä-Savon maakuntaliiton kanssa yhdessä tehdyssä Savon ilmasto-ohjelmassa. Sen tavoitteena on hillitä alueen kasvihuonekaasupäästöjä, tehostaa ilmastomuutokseen sopeutumista ja tunnistaa ilmasto- ja energia-asioihin liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia. Toimenpiteet jaetaan strategiassa energiantuotannon ja energia- ja materiaaliteknologian; elinkeinojen ekotehokkuuden; liikenteen, yhdyskuntien ja rakentamisen sekä viestinnän, neuvonnan ja elämäntavan painopistealueisiin kunkin painopistealan toimijat eritellen. (Etelä-Savon ELY-keskus 2013.)

Päijät-Hämeen liiton ilmasto- ja energiaohjelmassa tavoitteena on maakunnan kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen 70 prosentilla vuoteen 2035 mennessä vuoden 2008 tasosta. Tätä tavoitellaan korvaamalla fossiiliset polttoaineet uusiutuvilla energiamuodoilla sekä kääntämällä liikenteen energiankäyttö laskuun. 30 prosenttia liikenteen polttoaineista on tarkoitus korvata uusiutuvilla vuoteen 2035 mennessä. Konkreettiset toimenpiteet jaetaan strategiassa energiankulutukseen, energiantuotantoon, liikenteeseen ja maankäyttöön, maa- ja metsätalouteen, teollisuuteen ja palveluihin sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. (Päijät-Hämeen liitto 2012.)

Satakuntaliiton ilmasto- ja energiastrategiassa tavoitellaan ilmastoystävällistä, kestävien energiaratkaisujen maakuntaa, joka hillitsee, varautuu ja sopeutuu ilmastonmuutokseen. Maakunnassa on tarkoituksena vähentää energiankulutusta ja lisätä energiatehokkuutta, edistää uusiutuvan energian käyttöä ja tuotantoa, vähentää maakunnan päästöjä ja varautua ja sopeutua muuttuvaan ilmastoon. Lisäksi strategiassa esitetään maakunnan toimijoita, jotka ovat mukana tavoitteiden toteuttamisessa. (Satakuntaliitto 2012.)

Uudenmaanliiton maakuntaohjelmassa maakunnan yhdeksi maakunnalliseksi tavoitteeksi on kirjattu ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta. Tavoitteena on saada maakunnasta hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja tätä varten maakunnassa on aloitettu vuonna 2018 hiilineutraali-tiekartan laadinta. Näitä tavoitteita kohden maakunta pyrkii siirtymällä vähäpäästöisiin ja uusiutuviin energianlähteisiin sekä panostamalla energiatehokkuuteen ja yhdyskuntasuunnitteluun. Myös elinkeinoelämän ja kansalaisten ilmastotietoisuutta korostetaan. (Uudenmaan liitto 2017, 39–42.)

Varsinais-Suomen liiton toimeksiannosta Valonia eli Varsinais-Suomen kestävä kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus toteutti vuonna 2011 Varsinais-Suomen ilmastostrategian vuoteen 2020. Strategiassa tavoitteena on saavuttaa kansainväliset ilmastotavoitteet vuoteen 2020 mennessä sekä tähdätä toimilla hiilineutraaliksi maakunnaksi. Lisäksi tavoitteena on, että energiankäytöstä 40 prosenttia tuotetaan uusiutuvilla energianlähteillä vuoteen 2020 mennessä. (Valonia 2011.) Maakuntaohjelmassa ilmastonmuutos todetaan maakuntaan vaikuttavaksi megatrendiksi ja maakuntaohjelman toteutumisen yksinä indikaattoreina käytetään kasvihuonekaasupäästöjä sekä väestön osuutta kannattavan joukkoliikenteen alueella (Varsinais-Suomen liitto 2017a). Ilmastotoimia käsitellään enemmän maakuntaliiton toteuttamassa Tiekartta kiertotalouteen -julkaisussa (Varsinais-Suomen liitto 2017b). Kiertotalous on myös yksi maakuntaohjelman teemakokonaisuuksista.

Liite 2. Maakuntien liitot sen mukaan, onko liitolla konkreettista päästövähennystavoitetta ja ilmastostrategiaa tai -ohjelmaa.

Päästövähennystavoite	Kyllä	Ei
Maakunnan liiton ilmastostrategia tai -ohjelma		
Kyllä	Etelä-Pohjanmaa, Kainuu, Keski-Suomi, Kymenlaakso, Pohjois-Karjala, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Pohjois-Pohjanmaa (8 kpl)	Lappi, Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Satakunta (4 kpl)
Ei	Etelä-Savo, Uusimaa, Varsinais-Suomi (3 kpl)	Etelä-Karjala, Häme, Keski-Pohjanmaa (3 kpl)

Liite 3. Manner-Suomen kunnat (295 kpl) sen mukaan, onko kunnilla konkreettista päästövähennystavoitetta ja ilmastostrategiaa tai -ohjelmaa.

Päästövähennystavoite Kunnan oma ilmastostrategia tai -ohjelma	Kyllä	Ei
Kyllä	Espoo, Hamina, Helsinki, Inkoo, Joensuu, Jyväskylä, Kaarina, Kotka, Kuopio, Lappeenranta, Mikkeli, Pori, Raasepori, Riihimäki, Salo, Sipoo, Siuntio, Somero, Tampere, Turku, Vaasa, Vantaa (22 kpl)	Imatra, Kankaanpää, Laukaa, Miehikkälä, Mustasaari, Rovaniemi, Virolahti (7 kpl)
Ei	Akaa, Alajärvi, Alavieska, Alavus, Asikkala, Askola, Aura, Enonkoski, Enontekiö, Eurajoki, Evijärvi, Haapajärvi, Haapavesi, Hailuoto, Hankasalmi, Hanko, Hartola, Heinola, Heinävesi, Hirvensalmi, Hollola, Hyrynsalmi, Hyvinkää, Hämeenkyrö, Ii, Iitti, Ikaalinen, Ilmajoki, Ilomantsi, Isojoki, Joroinen, Joutsa, Juuka, Juupajoki, Juva, Jämsä, Järvenpää, Kajaani, Kalajoki, Kangasala, Kangasniemi, Kannonkoski, Karijoki, Karkkila, Karstula, Kauhajoki, Kauhava, Kauniainen, Kemiönsaari, Kempele, Kerava, Keuruu, Kihniö, Kinnula, Kirkkonummi, Kitee, Kivijärvi, Konnevesi, Kontiolahti, Koski, Kouvola, Kuhmo, Kuhmoinen, Kuortane, Kurikka, Kustavi, Kuusamo, Kyyjärvi, Kärkölä, Käräsämäki, Lahti, Laitila, Lapinjärvi, Lappajärvi, Lapua, Lempäälä, Lieksa, Lieto, Liminka, Liperi, Lohja, Loimaa, Loviisa, Luhanka, Lumijoki, Marttila, Masku, Merijärvi, Muhos, Multia, Muurame, Mynämäki, Myrskylä, Mäntsälä, Mänttä-Vilppula, Mäntyharju, Naantali, Nivala, Nokia, Nousiainen, Nurmes, Nurmijärvi, Orimattila, Oripää, Orivesi, Oulainen, Oulu, Outokumpu, Padasjoki, Paimio, Paltamo, Parainen, Parikkala, Parkano, Pertunmaa, Petäjavesi, Pieksämäki, Pihtipudas, Pirkkala, Polvijärvi, Pornainen, Porvoo, Pudasjärvi, Pukkila, Punkalaidun, Puolanka, Puumala, Pyhtää, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Pyhäranta, Pälkäne, Pöytyä, Raahe, Raisio, Rantasalmi, Rauma, Reisjärvi, Ristijärvi, Ruokolahti, Ruovesi, Rusko,	Eura, Forssa, Halsua, Harjavalta, Hattula, Hausjärvi, Honkajoki, Huittinen, Humppila, Hämeenlinna, Iisalmi, Inari, Isokyrö, Janakkala, Jokioinen, Jämijärvi, Kaavi, Kannus, Karvia, Kaskinen, Kaustinen, Keitele, Kemi, Kemijärvi, Keminmaa, Kittilä, Kiuruvesi, Kokemäki, Kokkola, Kolari, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Kruunupyy, Laihia, Lapinlahti, Lemi, Leppävirta, Lestijärvi, Loppi, Luoto, Luumäki, Maalahti, Merikarvia, Muonio, Nakkila, Närpiö, Pedersören kunta, Pelkosenniemi, Pello, Perho, Pielavesi, Pietarsaari, Pomarkku, Posio, Ranua, Rautalampi, Rautavaara, Rautjärvi, Salla, Savitaipale, Savukoski, Siikainen, Siilinjärvi, Simo, Sodankylä, Sonkajärvi, Suonenjoki, Säskylä, Taipalsaari, Tammela, Tervo, Tervola, Toholampi, Tornio, Tuusniemi, Ulvila, Utsjoki, Uusikaarlepyy, Varkaus, Vesanto, Veteli, Vieremä, Vöyri, Ylitornio, Ypäjä (85 kpl)

	Rääkkylä, Saarijärvi, Sastamala, Sauvo, Savonlinna, Seinäjoki, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Soini, Sotkamo, Sulkava, Suomussalmi, Sysmä, Taivalkoski, Taivassalo, Teuva, Tohmajärvi, Toivakka, Tuusula, Tyrnävä, Urjala, Utajärvi, Uurainen, Uusikaupunki, Vaala, Valkeakoski, Valtimo, Vehmaa, Vesilahti, Vihti, Viitasaari, Vimpeli, Virrat, Ylivieska, Ylöjärvi, Ähtäri, Äänekoski (181 kpl)	
--	--	--

Nelikentässä ylhäällä vasemmalla on lueteltu ne kunnat, joilla on sekä oma kuntakohtainen ilmastostrategia että konkreettinen päästövähennystavoite. Kuntia on 21 kappaletta, joka tarkoittaa noin seitsemää prosenttia Manner-Suomen kunnista. Päästövähennystavoite ei tule kaikkien kuntien kohdalla ilmastostrategiasta. Haminalla on oma ilmastostrategia, jossa ei kuitenkaan esitetä konkreettista päästövähennystavoitetta. Sen sijaan päästövähennystavoite tulee kunnan Hinkuverkoston jäsenyyden kautta. Myöskään Inkoon, Raaseporin ja Salon ilmastostrategioissa päästövähennystavoitetta ei esitetä, mutta konkreettinen päästövähennystavoite tulee Varsinais-Suomen ja Uudenmaan liittojen kautta. Nelikentässä ylhäällä oikealla ovat kunnat, joilla on oma ilmastostrategia, mutta joilla ei ole konkreettista päästövähennystavoitetta. Näitä kuntia on vain kahdeksan, joka tarkoittaa noin kolmea prosenttia Manner-Suomen kunnista. Kuntien ilmastostrategioissa ei siis määritellä konkreettista tavoitetta päästöjen vähentämiseksi, eikä tällaista tavoitetta tule myöskään maakuntien liittojen tai ilmastoverkostojen kautta. Nelikentässä alhaalla vasemmalla sijaitsevat kunnat, joilla ei ole kuntakohtaista ilmastostrategiaa, mutta jotka kuitenkin ovat konkreettisen päästövähennystavoitteen piirissä. Kuntia on 181 kappaletta, eli 61 prosenttia Manner-Suomen kunnista. Näiden kuntien kohdalla päästövähennystavoite tulee joko maakuntien liittojen (sekä maakuntien ilmastostrategiat että maakuntaohjelmat) tai ilmastoverkostojen (Hinku, Fisun) kautta. Viimeisenä nelikentässä alhaalla oikealla on lueteltu ne kunnat, joilla ei ole kuntakohtaista ilmastostrategiaa, eikä myöskään päästövähennystavoitetta. Kuntia on 85 kappaletta, joka tarkoittaa 29 prosenttia tarkastelluista kunnista.

Liite 4. Suomen kuntien ilmastoaktiivisuus

Kunta	Ilmastostrategia – kuntakohtainen tai alueellinen (voimassaoleva, tilanne 7/18)	Energiatehokkuussopimus (21.8.2019 tilanne)	Hinku-kunta (tilanne 21.8.2019)	Co2-raportti (tilanne 7.1.2019)	Kuntaliiton ilmastokampanjakunnat (tilanne kampanjan päätyttyä 2018)	Finnish Sustainable Communities (Fisu) (tilanne 21.8.2019)	Kaupunginjohtajien ilmastoverkosto (tilanne 21.8.2019)	Kiertotalouden edelläkävijäkunnat CIRCWASTE (tilanne 21.8.2019)	ICLEI - Local Governments for Sustainability (tilanne 21.8.2018)	Nazca 2018 Global Climate action (28.11.2018)
Akaa	x	x	x		x					
Alajärvi	x									
Alavieska	x									
Alavus	x	x		x	x					
Asikkala	x	x	x							
Askola										
Aura	x			x						
Brändö	x									
Eckerö	x									
Enonkoski	x									
Enontekiö	x	x	x							
Espoo	x	x		x	x		x		x	x
Eura	x				x					

Eurajoki	x		x	x						
Evijärvi	x									
Finström	x									
Forssa		x		x		x				
Föglö	x									
Geta	x									
Haapajärvi	x		x							
Haapavesi	x									
Hailuoto	x	x								
Halsua	x									
Hamina	x	x	x	x	x					
Hammarland	x									
Hankasalmi	x			x						
Hanko			x							
Harjavalta	x		x		x					
Hartola	x			x						
Hattula					x					

Hausjärvi				x						
Heinola	x	x		x						
Heinävesi	x									
Helsinki	x	x		x	x		x		x	x
Hirvensalmi	x									
Hollola	x			x						
Honkajoki	x									
Huittinen	x									
Humpkala										
Hyrnsalmi	x									
Hyvinkää	x	x	x	x	x	x				
Hämeenkyrö	x	x	x	x						
Hämeenlinna				x	x					
Ii	x	x	x			x		x		
Iisalmi	x	x		x	x					
Iitti	x			x						
Ikaalinen	x			x						

Ilmajoki	x			x	x					
Ilomantsi	x		x	x						
Imatra	x	x	x	x						
Inari	x									
Inkoo	x		x							
Isojoki	x									
Isokyrö	x									
Janakkala		x		x						
Joensuu	x	x	x	x	x	x	x			x
Jokioinen				x						
Jomala	x									
Joroinen	x									
Joutsa	x									
Juuka	x									
Juupajoki	x									
Juva	x									
Jyväskylä	x	x		x		x	x	x	x	x

Jämijärvi	x									
Jämsä	x	x								
Järvenpää	x	x		x	x					
Kaarina	x			x	x					
Kaavi	x									
Kajaani	x			x	x					
Kalajoki	x	x								
Kangasala	x	x	x	x	x					
Kangasniemi	x									
Kankaanpää	x	x								
Kannonkoski	x									
Kannus	x									
Karjajoki	x									
Karkkila				x						
Karstula	x									
Karvia	x									
Kaskinen	x									

Kauhajoki	x	x								
Kauhava	x	x			x					
Kauniainen	x	x		x	x					
Kaustinen	x									
Keitele	x	x								
Kemi	x	x		x						
Kemijärvi	x									
Keminmaa	x									
Kemiönsaari	x			x						
Kempele	x									
Kerava	x			x	x					
Keuruu	x									
Kihniö	x									
Kinnula	x									
Kirkkonummi	x	x	x	x	x					
Kitee	x	x	x							
Kittilä	x									

Kiuruvesi	x			x						
Kivijärvi	x									
Kokemäki	x									
Kokkola	x			x						
Kolari	x									
Konnevesi	x	x								
Kontiolahti	x									
Korsnäs	x									
Koski	x									
Kotka	x	x	x	x	x					
Kouvola	x	x	x	x	x					
Kristiinankaupunki	x									
Kruunupyy	x									
Kuhmo	x	x								
Kuhmoinen	x	x	x	x						
Kumlinge	x									
Kuopio	x	x		x	x	x		x	x	

Kuortane	x	x		x						
Kurikka	x	x		x	x					
Kustavi	x									
Kuusamo	x	x		x						
Kyyjärvi	x									
Kärkölä	x			x						
Kärsämäki	x									
Kökar	x									
Lahti	x	x		x	x	x	x	x	x	x
Laihia	x									
Laitila	x	x	x	x	x					
Lapinjärvi										
Lapinlahti	x									
Lappajärvi	x									
Lappeenranta	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Lapua	x	x		x	x					
Laukaa	x	x								

Lemi										
Lemland	x									
Lempäälä	x	x	x							
Leppävirta	x									
Lestijärvi	x									
Lieksa	x		x							
Lieto	x			x	x					
Liminka	x	x								
Liperi	x		x							
Lohja		x	x	x	x					
Loimaa	x		x	x						
Loppi										
Loviisa				x						
Luhanka	x									
Lumijoki	x									
Lumparland	x									
Luoto	x									

Luumäki										
Maalahti	x									
Maarianhamina	x								x	
Marttila	x									
Masku	x		x	x	x					
Merijärvi	x									
Merikarvia	x									
Miehikkälä	x									
Mikkeli	x	x		x	x					
Muhos	x	x	x							
Multia	x									
Muonio	x									
Mustasaari	x									
Muurame	x	x								
Mynämäki	x		x	x	x					
Myrskylä										
Mäntsälä	x	x		x	x					

Mänttä-Vilppula	x	x		x						
Mäntyharju	x									
Naantali	x			x	x					
Nakkila	x			x						
Nivala	x	x								
Nokia	x	x	x							
Nousiainen	x			x	x					
Nurmes	x		x							
Nurmijärvi	x	x		x	x					
Närpiö	x									
Orimattila	x	x		x						
Oripää	x									
Orivesi	x	x	x							
Oulainen	x									
Oulu	x	x		x	x		x		x	x
Outokumpu	x		x							
Padasjoki	x	x	x	x						

Paimio	x			x	x					
Paltamo	x									
Parainen	x			x						
Parikkala			x	x						
Parkano	x		x							
Pedersören kunta	x									
Pelkosenniemi	x									
Pello	x									
Perho	x									
Pertunmaa	x									
Petäjavesi	x									
Pieksämäki	x	x								
Pielavesi	x									
Pietarsaari	x				x					
Pihtipudas	x									
Pirkkala	x	x	x	x						
Polvijärvi	x									

Pomarkku	x									
Pori	x	x	x	x	x				x	
Pornainen	x			x	x					
Porvoo		x	x	x	x			x		
Posio	x			x						
Pudasjärvi	x									
Pukkila										
Punkalaidun	x			x						
Puolanka	x	x								
Puumala	x									
Pyhtää	x			x						
Pyhäjoki	x									
Pyhäjärvi	x		x							
Pyhäntä	x									
Pyhäranta	x									
Pälkäne	x									
Pöytyä	x									

Raahe	x		x	x						
Raasepori	x		x (pass.)							
Raisio	x			x	x					
Rantasalmi	x									
Ranua	x									
Rauma	x	x	x	x	x					
Rautalampi	x									
Rautavaara	x	x								
Rautjärvi		x	x							
Reisjärvi	x									
Riihimäki	x	x		x	x	x		x	x	
Ristijärvi	x									
Rovaniemi	x			x				x		
Ruokolahti			x							
Ruovesi	x									
Rusko	x			x						
Rääkkylä	x									

Saarijärvi	x	x								
Salla	x									
Salo	x	x		x	x					
Saltvik	x									
Sastamala	x	x		x						
Sauvo	x			x						
Savitaipale										
Savonlinna	x	x								
Savukoski	x									
Seinäjoki	x	x		x	x					
Sievi	x									
Siikainen	x									
Siikajoki	x									
Siikalatva	x									
Siilinjärvi	x									
Simo	x	x								
Sipoo	x			x	x					

Siuntio	x	x	x							
Sodankylä	x									
Soini	x									
Somero	x			x						
Sonkajärvi	x									
Sotkamo	x									
Sottunga	x									
Sulkava	x									
Sund	x									
Suomussalmi	x			x						
Suonenjoki	x			x						
Sysmä	x			x						
Säkylä	x				x					
Taipalsaari										
Taivalkoski	x			x						
Taivassalo	x									
Tammela										

Tampere	x	x	x	x	x		x		x	x
Tervo	x									
Tervola	x	x								
Teuva	x									
Tohmajärvi	x		x							
Toholampi	x									
Toivakka	x									
Tornio	x									
Turku	x	x		x	x	x	x	x	x	x
Tuusniemi	x									
Tuusula	x	x		x	x					
Tyrnävä	x		x							
Ulvila	x			x						
Urjala	x									
Utajärvi	x	x	x							
Utsjoki	x									
Uurainen	x									

Uusikaarlepyy	x									
Uusikaupunki	x	x	x	x	x					
Vaala	x									
Vaasa	x	x		x		x	x			x
Valkeakoski	x	x	x		x					
Valtimo	x		x							
Vantaa	x	x		x	x		x	x	x	x
Varkaus	x			x	x					
Vehmaa	x									
Vesanto	x									
Vesilahti	x		x							
Veteli	x									
Vieremä	x									
Vihti	x			x	x		x			
Viitasaari	x									
Vimpeli	x									
Virolahti	x									

Virrat	x									
Vårdö	x									
Vöyri	x									
Ylitornio	x									
Ylivieska	x			x						
Ylöjärvi	x	x	x	x						
Ypäjä										
Ähtäri	x									
Äänekoski	x	x		x						
yhteensä	262	86	57	103	59	11	12	10	13	11

Lähteet

Etelä-Karjalan liitto (2017a): Etelä-Karjalan maakuntaohjelma 2018–2021. Saatavilla <https://www.ekarjala.fi/liitto/suunnittelu-ja-kehittaminen/aluekehittaminen/maakuntaohjelma-2018-2021/>.

Etelä-Karjalan liitto (2017b): Etelä-Karjalan maakuntaohjelma 2018–2021- Ympäristöselostus. Saatavilla <https://www.ekarjala.fi/liitto/suunnittelu-ja-kehittaminen/aluekehittaminen/maakuntaohjelma-2018-2021/>.

Etelä-Pohjanmaan liitto (2014): Etelä-Pohjanmaan energia- ja ilmastostrategia 2014–2020. Saatavilla <https://www.epliitto.fi/energia- ja ilmastostrategia>.

Etelä-Savon maakuntaliitto (2016): Puhtaasti paras! Etelä-Savo – Saimaan maakunta. Strategia 2030. Saatavilla: https://www.esavo.fi/resources/public//strategia_2030/Puhtaasti_Paras_Esavo_Strategia2030_PDF_interatiivinen.pdf.

Etelä-Savon maakuntaliitto (2017): Etelä-Savo. Maakuntaohjelma 2018–2021. Saatavilla <https://www.esavo.fi/maakuntaohjelma>.

Hämeen liitto (2017): HÄME-OHJELMA 2018+. Maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2018-2021. Saatavilla <https://hameenliitto.fi/fi/hame-ohjelma-2018>.

Kainuun maakunta -kuntayhtymä (2011): Kainuun ilmastostrategia 2020. Saatavilla <https://www.kainuunliitto.fi/kainuun-ilmastostrategia-2020>.

Keski-Pohjanmaan liitto (2017): Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2018 – 2021. Saatavilla <http://www.keski-pohjanmaa.fi/alueen-kehittaminen/keski-pohjanmaan-maakuntaohjelmaly/maakuntasuunnitelma-2040-ja-maakuntaohjelma-2018-2021>.

Kokkolan kaupungin ympäristöpalvelut (2011): Keski-Pohjanmaan ilmastostrategia 2012–2020. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Saatavilla https://www.kokkola.fi/palvelut/kaavat_ ja kiinteistot/kaavoitus/yleiskaavoitus/kokkolan_ keskustaaajaman_ yk/perusselvitykset_ keskustaaajama/fi/Fl/selv_ymparistohaitat/ files/92461515146004114/default/Keski_Pohjanmaan_ilmastostrategia_2012_2020.pdf.

Keski-Suomen liitto (2018): Keski-Suomen ilmasto-ohjelma 2030. Saatavilla: <http://keskisuomi.info/ilmasto2030/>.

Kymenlaakson liitto (2011): Tehtävä Kymenlaaksolle. Kymenlaakson ilmasto- ja energiastrategia 2011- 2020. Saatavilla <https://www.kymenlaakso.fi/aluekehitys/hiilineutraali-kymenlaakso-2040>.

Lapin liitto (2011): Lapin ilmastostrategia 2030. Saatavilla http://www.lappi.fi/lapinliitto/fi/lapin_ kehittaminen/strategiat/lapin_ilmastostrategia.

Pirkanmaan liitto (2014): Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategia. Saatavilla: https://www.pirkanmaa.fi/ilmasto-ja-energiastrategia_netti/.

Pohjanmaan liitto (2016): Energiarannikko – Pohjanmaan ilmastostrategia 2040. Saatavilla <https://www.obotnia.fi/aluesuunnittelu/ilmastostrategia/>.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto (2011): Paikallisesti – Uusiutuvasti – Vietävän tehokkaasti. Pohjois-Karjalan ilmasto- ja energiaohjelma 2020. Saatavilla <http://www.pohjois-karjala.fi/ilmasto-ja-energiaohjelma?inheritRedirect=true>.

Pohjois-Pohjanmaan liitto (2010): Pohjois-Pohjanmaan ilmastostrategia. Saatavilla https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/aluesuunnittelu/aluesuunnittelun_p%C3%A4%C3%A4ttyneet_projektit/pohjois-pohjanmaan_energia- ja_ilmastostrategia

Pohjois-Savon liitto (2017): Pohjois-Savon maakuntaohjelma 2018 – 2021. Saatavilla <https://www.pohjois-savo.fi/maakuntasuunnittelu/maakuntaohjelmat.html>.

Etelä-Savon ELY-keskus (2013): Uudistava, ekovastuullinen Savo. Savon ilmasto-ohjelma 2025. Etelä-Savo ja Pohjois-Savo. Saatavilla <http://www.doria.fi/handle/10024/90378>.

Päijät-Hämeen liitto (2012): Päijät-Hämeen ilmasto- ja energiaohjelman taustaraportti. Saatavilla http://www.paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2015/09/maka2014_2012_ilmasto_ ja_ energiaohjelma.pdf.

Satakuntaliitto (2012): Satakunnan ilmasto- ja energiastrategia. Saatavilla <http://www.satakuntaliitto.fi/satailme>.

Uudenmaan liitto (2017): UUSIMAA-OHJELMA 2.0. Uudenmaan liiton julkaisuja A36/2017. Saatavilla https://www.uudenmaanliitto.fi/aluekehitys/uusimaa-ohjelma_2.0.

Valonia (2011): Varsinais-Suomen ilmastostrategia 2020. Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen. Saatavilla <https://www.valonia.fi/fi/energia/kuntien-ilmastotyö>

Varsinais-Suomen liitto (2017a): Varsinais-Suomen maakuntaohjelma 2018 – 2021. Saatavilla <https://www.varsinais-suomi.fi/fi/tehtaevaet-ja-toiminta/maakuntastrategia/maakuntaohjelma>.

Varsinais-Suomen liitto (2017b): Varsinais-Suomen tiekartta kiertotalouteen. Saatavilla <https://kiertotaloudenvarsinaissuomi.fi/tiekartta-kiertotalouteen/>.